

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 10/2022-90

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Petra Straku a sudcov Roberta Šorla a Martina Vernarského (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného advokátskou kanceláriou TORA Legal, s. r. o., Námestie SNP 478/19, Bratislava, proti uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 1ObdoV/3/2020 zo 7. júna 2021 takto

r o z h o d o l :

1. Uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 1ObdoV/3/2020 zo 7. júna 2021 **b o l o p o r u š e n é** základné právo sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky v spojení s čl. 1 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a jeho právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 1ObdoV/3/2020 zo 7. júna 2021 **z r u š u j e a v e c v r a c i a** Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky na ďalšie konanie.
3. Najvyšší súd Slovenskej republiky **j e p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľovi trovy konania **582,65 eur** do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 6. septembra 2021 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) v spojení s čl. 1 ods. 1 ústavy a svojho práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) č. k. 1Obo/6/2017-586 z 18. októbra 2017 a jeho uznesením č. k. 1ObdoV/3/2020 zo 7. júna 2021. Sťažovateľ navrhuje napadnuté rozhodnutia zrušiť a vec vrátiť najvyššiemu súdu na ďalšie konanie. Zároveň požaduje priznanie náhrady trov konania pred ústavným súdom.

Sťažovateľ zároveň s ústavnou sťažnosťou podal návrh na odklad vykonateľnosti napadnutých rozhodnutí najvyššieho súdu do rozhodnutia ústavného súdu vo veci samej podľa § 129 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“). Sťažovateľ podaním doručeným ústavnému súdu 29. novembra 2021 v zmysle § 130 zákona o ústavnom súde žiadal ústavný súd tiež o rozhodnutie o dočasnom opatrení.

2. Ústavný súd uznesením č. k. III. ÚS 10/2022-51 z 13. januára 2022 ústavnú sťažnosť v rozsahu namietaného porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy v spojení s čl. 1 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru uznesením najvyššieho súdu č. k. 1ObdoV/3/2020 zo 7. júna 2021 prijal na ďalšie konanie. Vo zvyšnej časti ústavnú sťažnosť odmietol. Zároveň uložil správcovi konkurznej podstaty úpadcu [REDAKOVANÉ], zdržať sa v konkurznom konaní vedenom Krajským súdom v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) pod sp. zn. 6K/105/2001 speňaženia konkretizovaných nehnuteľností, a to až do právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu vo veci samej. Návrhu na odklad vykonateľnosti nevyhovel.

II.

Skutkové východiská

3. Zmluvou z 27. júla 1992 obchodná spoločnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], v súlade so zákonom č. 92/1991 Zb. o podmienkach prevodu majetku štátu na iné osoby v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 92/1991 Zb.“) nadobudla privatizovaný majetok, súčasťou ktorého boli aj nehnuteľnosti (aktuálne) zapísané na [REDAKOVANÉ] pre k. ú. [REDAKOVANÉ], a to pozemok parcela registra „[REDAKOVANÉ]“, parcelné číslo [REDAKOVANÉ], zastavaná plocha a nádvorie, s výmerou [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ], a stavba, súp. č. [REDAKOVANÉ], administratívna budova, postavená na pozemku parc. č. [REDAKOVANÉ] (ďalej len „nehnuteľnosti“). Na základe žiadosti o vyslovenie súhlasu na odpredaj časti podniku z 28. júla 2000 Fond národného majetku Slovenskej republiky (ďalej aj „fond národného majetku“) vydal 31. augusta 2000 súhlas na odpredaj nehnuteľného majetku vrátane predmetných nehnuteľností. Na základe dvoch kúpnych zmlúv z 1. decembra 2000 (ďalej len „kúpne zmluvy“) nehnuteľnosti kúpil [REDAKOVANÉ] a na základe návrhu na vklad z 12. decembra 2000 boli predmetné kúpne zmluvy zavkladované a prevod vlastníctva k nehnuteľnostiam zapísaný v katastri nehnuteľností v prospech nadobúdateľa [REDAKOVANÉ]. Na základe notárskej zápisnice č. Nz 178/02 z 3. mája 2002 [REDAKOVANÉ] ako spoločník vložil predmetné nehnuteľnosti ako nepeňažný vklad do majetku sťažovateľa.

4. Uznesením krajského súdu č. k. 6K/105/01-87 z 23. júla 2001 bol na majetok obchodnej spoločnosti [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej len „úpadca“), vyhlásený konkurz.

5. Správca konkurznej podstaty úpadcu zapísal nehnuteľnosti do súpisu majetku konkurznej podstaty úpadcu, považujúc kúpne zmluvy za neplatné. Sťažovateľ sa žalobou podanou 28. júna 2010 domáhal vylúčenia nehnuteľností zo súpisu konkurznej podstaty úpadcu.

6. Krajský súd (v poradí druhým) rozsudkom č. k. 9Cbi/27/2010-451 z 23. septembra 2014 v spojení s opravným uznesením č. k. 9Cbi/27/2010-557 zo 6. marca 2017 (ďalej len „rozsudok krajského súdu“) žalobu zamietol a sťažovateľovi uložil povinnosť nahradiť žalovanému (správcovi konkurznej podstaty úpadcu) trovy konania.

7. V konaní o odvolaní s'ážovateľa proti rozsudku krajského súdu rozhodoval najvyšší súd ako odvolací súd a rozsudkom č. k. 1Obo/6/2017 z 18. októbra 2017 (ďalej len „rozsudok najvyššieho súdu“) rozhodol tak, že rozsudok krajského súdu potvrdil a rozhodol, že žalovaný má proti s'ážovateľovi nárok na náhradu trov odvolacieho konania. Okrem iného dôvodil, že z kúpnych zmlúv je zrejmé, že zmluvné strany v článku III bode I dohodli zaplatenie kúpnych cien (v sume 7 153 954,30 Sk) v rozpore s § 19a ods. 3 zákona č. 92/1991 Zb., keďže sa dohodli na tom, že kúpne ceny budú zaplatené na účet súdnej exekútorky [REDAKOVANÉ]. Ustanovenie § 19a zákona č. 92/1991 Zb. je kogentným ustanovením. Z ustanovenia § 19a ods. 4 zákona č. 92/1991 Zb. (ako zákona „lex specialis“ vo vzťahu k Občianskemu zákonníku ako všeobecnému právnomu predpisu) vyplýva, že úkony vykonané nadobúdateľom v rozpore s ustanoveniami odsekov 2 a 3 a všetky na ne nadväzujúce úkony sú neplatné. Ide o absolútnu neplatnosť právneho úkonu. Pokiaľ úpadca (nadobúdateľ privatizovaného majetku) pri prevode (predaji) predmetných nehnuteľností (časti ním privatizovaného majetku) postupoval v rozpore s § 19a zákona č. 92/1991 Zb., keďže finančné prostriedky, ktoré získal za predaj nehnuteľností od [REDAKOVANÉ] (kúpne ceny), nepoužil prednostne na úhradu svojich záväzkov voči fondu národného majetku, tak prevod nehnuteľností na základe kúpnych zmlúv medzi úpadcom a [REDAKOVANÉ], ako aj naň následne nadväzujúci právny úkon – vklad predmetných nehnuteľností [REDAKOVANÉ] (ako spoločníkom) do majetku obchodnej spoločnosti s'ážovateľa, treba považovať za neplatné právne úkony v zmysle § 19a ods. 4 zákona č. 92/1991 Zb. Tiež konštatoval, že na základe dohody o vzájomnom započítaní pohľadávok z 21. februára 2001 nedošlo k platnému započítaniu pohľadávok medzi fondom národného majetku a úpadcom.

8. Proti rozsudku najvyššieho súdu podal s'ážovateľ dovolanie. Najvyšší súd ako súd dovolací uznesením č. k. 1 ObdoV/3/2018 z 31. mája 2018 dovolanie s'ážovateľa podľa § 447 písm. f) Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“) odmietol. V odôvodnení konštatoval, že s'ážovateľ v dovolaní nešpecifikoval právnu otázku a nevedel, ako by mala byť otázka správne riešená, z ktorého dôvodu dovolacie dôvody nevymedzil zákonom predpísaným spôsobom. Prípustnosť dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. a), b) a c) CSP tak nie je procesné daná.

9. Ústavný súd nálezom č. k. II. ÚS 596/2018 rozhodol, že uznesením najvyššieho súdu č. k. 1 ObdoV/3/2018 z 31. mája 2018 bolo porušené základné právo s'ážovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy v spojení s čl. 1 ods. 1 ústavy a jeho právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Uznesenie najvyššieho súdu č. k. 1 ObdoV/3/2018 z 31. mája 2018 zrušil a vec vrátil najvyššiemu súdu na ďalšie konanie.

10. O dovolaní s'ážovateľa opätovne rozhodol najvyšší súd uznesením č. k. 1ObdoV/3/2020 zo 7. júna 2021 (ďalej len „uznesenie najvyššieho súdu“) tak, že dovolanie s'ážovateľa odmietol a priznal žalovanému nárok na náhradu trov dovolacieho konania. Najvyšší súd v odôvodnení uznesenia uviedol, že podrobil dovolaciemu prieskumu takú právnu otázku, akú špecifikoval s'ážovateľ v podanom dovolaní, a to, či je § 19a zákona č. 92/1991 Zb. kogentného charakteru. Podľa s'ážovateľa zúčastnené strany ako súkromnoprávne subjekty sa mohli dohodou odchyliť od § 19a zákona č. 92/1991 Zb. S'ážovateľ tvrdí, že túto právnu otázku dovolací súd dosiaľ neriešil. So zreteľom na s'ážovateľom vymedzenú otázku najvyšší súd poukázal na rozhodnutia najvyššieho súdu č. k. 1Cdo/238/2004, 4MCdo/15/2006 a č. k. 2ObdoV/9/2020 i rozhodnutia ústavného súdu č. k. III. ÚS 314/2008 a č. k. II. ÚS 796/2016, z ktorých je zrejmé, že právnu otázku nastolenú s'ážovateľom najvyšší súd ako dovolací súd už v minulosti posudzoval. Podľa uvedenej judikatúry

najvyššieho súdu je § 19a zákona č. 92/1991 Zb. nepochybne kogentným ustanovením. Dovolacia argumentácia týkajúca sa posúdenia dobromyseľnosti kupujúceho [REDAKOVANÉ], prípadne otázka posudzovania súladu postupu žalovaného s dobrými mravmi je pre prejednávany spor bez právneho významu. Najvyšší súd uzavrel, že prípustnosť dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. a), b) a c) CSP nie je daná, preto dovolanie podľa § 447 písm. c) CSP odmietol.

III.

Argumentácia sťažovateľa

11. Proti napadnutému uzneseniu najvyššieho súdu sťažovateľ argumentuje:

a) najvyšší súd v uznesení nereagoval a nevyrovnal sa s podaniami sťažovateľa zo 6. apríla 2020 a 16. marca 2021 (doručenými najvyššiemu súdu 8. apríla 2020 a 17. marca 2021). V podaní zo 6. apríla 2020 sťažovateľ poukazoval na možnosť kumulácie dovolacích dôvodov (vzhľadom na zmenu súdnej praxe po podaní jeho dovolania, v čase podania dovolania kumulácia dovolacích dôvodov podľa § 420 a § 421 CSP bola v zmysle súdnej praxe neprípustná) a upriamil pozornosť na skutočnosť, že v dovolaní namietal aj porušenie jeho práva na spravodlivé súdne konanie z dôvodu absencie jasných a zrozumiteľných odpovedí najvyššieho súdu ako súdu odvolacieho na skutkovo relevantné otázky, absencie súvislostí právnych argumentov a skutkových okolností [teda v dovolaní namietal aj dovolací dôvod podľa § 420 písm. f) CSP]. V podaní zo 16. marca 2021 sťažovateľ poukazoval na závery najvyššieho súdu vyslovené v obdobnom prípade v uznesení č. k. 2ObdoV/9/2020, ktoré sú v celom rozsahu aplikovateľné aj na jeho vec. Dodatočná argumentácia sťažovateľa v tomto podaní nie je neprípustným dopĺňaním dôvodov, ale iba jeho spresnením. Najvyšší súd v uznesení č. k. 2ObdoV/9/2020 dospel k záveru, že v prípade, ak fond národného majetku udelil predchádzajúci súhlas podľa § 19a ods. 2 zákona č. 92/1991 Zb. nadobúdateľovi (v tomto prípade úpadcovi) na prevod privatizovaného majetku na inú osobu a došlo k uzatvoreniu kúpnej zmluvy medzi takýmto nadobúdateľom privatizovaného majetku (úpadcom) ako predávajúcim a treťou osobou (v tomto prípade [REDAKOVANÉ]) ako kupujúcim, pričom strany sa dohodli na esenciálnych náležitostiach kúpnej zmluvy a dodržali písomnú formu kúpnej zmluvy, skutočnosť, že kúpna cena bola uhradená na účet súdnej exekútorky, nespôsobuje neplatnosť kúpnej zmluvy podľa § 19a ods. 4 zákona č. 92/1991 Zb., okrem iného preto, že je to len miesto platenia kúpnej ceny;

b) uznesenie nie je riadne odôvodnené, je svojvoľné a formalistické. Najvyšší súd neidentifikoval dovolací dôvod podľa § 421 CSP v súlade s obsahom dovolania, čím sťažovateľovi odňal právo na meritórny prieskum dovolania. Najvyšší súd sa bez ohľadu na obsah dovolania a ďalších podaní sťažovateľa vyrovnal iba s čiastkovou otázkou formulovanou sťažovateľom, ktorá bola vytrhnutá z kontextu dovolania, zaoberal sa izolovane samotnou kogentnosťou § 19a zákona č. 92/1991 Zb., ignoroval súvisiace dovolacie námietky. Najvyšší súd neposudzoval obsah dovolania vo vzájomných súvislostiach. Sťažovateľ jasne v dovolaní uviedol, že prípustnosť dovolania odôvodňuje tým, že otázka kogentnosti §19a zákona č. 92/1991 Zb. ešte nebola riešená, avšak v tom smere, že výklad a aplikácia §19a zákona č. 92/1991 Zb. má význam práve pre posúdenie právnej otázky, či kúpna zmluva medzi úpadcom a [REDAKOVANÉ] bola uzatvorená platne. Sťažovateľ v dovolaní (aj keď na viacerých miestach) vo väzbe na vnútornú štruktúru § 19a zákona č. 92/1991 Zb. namietal, že v prípade, ak bol zo strany fondu národného majetku udelený predchádzajúci písomný súhlas úpadcovi na prevod pôvodne privatizovaného majetku, nemôže

skutočnosť, že úpadca kúpnu cenu získanú za predaj pôvodne privatizovaného majetku nepoužije výlučne na úhradu svojho záväzku voči fondu národného majetku, resp. tá skutočnosť, že kupujúci (██████████) uhradí kúpnu cenu na účet exekútorky, spôsobiť neplatnosť kúpnej zmluvy. Odôvodnenie uznesenia najvyššieho súdu je formalistické, chaotické vo svojom obsahu aj záveroch, najvyšší súd neposkytol takú odpoveď na sťažovateľom formulované otázky, ktorú by bolo možné vyhodnotiť ako súladnú s právom na súdnu ochranu. Sťažovateľ je názoru, že neplatnosť kúpnych zmlúv ako celku by pri aplikácii § 19a zákona č. 92/1991 Zb. spôsobovala iba absencia predchádzajúceho súhlasu fondu národného majetku, v rozhodovanom spore však predošlý súhlas udelený bol;

c) časť judikatúry, na ktorú najvyšší súd v napadnutom uznesení poukazuje (uznesenie najvyššieho súdu č. k. 4MCdo/15/2006), nerieši právnu otázku nastolenú sťažovateľom (v prípade sťažovateľa totiž nešlo o situáciu, keď súhlas fondu národného majetku s prevodom majetku podľa § 19a ods. 2 zákona č. 92/1991 Zb. pred uzatvorením kúpnej zmluvy udelený nebol), zvyšná judikatúra (uznesenie najvyššieho súdu č. k. 1Cdo/238/2004, č. k. 2ObdoV/9/2020), ak by ju najvyšší súd vykladal v súlade s právom na súdnu ochranu sťažovateľa, by, naopak, odôvodňovala záver o tom, že dovolanie je dôvodné;

d) uznesenie najvyššieho súdu nepravdivo vychádza len z toho, že sťažovateľ namieta iba právne posúdenie dobromyseľnosti ██████████. Sťažovateľ však jasne v dovolaní uviedol, že najvyšší súd ako odvolací súd nesprávne posúdil dobromyseľnosť ██████████ a následne aj sťažovateľa a právne posúdenie poskytnutia ochrany dobromyseľného nadobúdateľa; ide bezpochyby o otázku právneho posúdenia, a nie o skutkovú rovinu sporu.

IV.

Vyjadrenie najvyššieho súdu, zúčastnenej osoby a replika sťažovateľa

IV.1. Vyjadrenie najvyššieho súdu:

12. Najvyšší súd k ústavnej sťažnosti uviedol, že rozhodnutie o nej ponecháva na úvahe ústavného súdu.

13. Najvyšší súd určite a zrozumiteľne odôvodnil svoju právnu úvahu týkajúcu sa vyvedenia právnej otázky, a to z kontextu podaného dovolania (keďže táto nebola sťažovateľom jednoznačne špecifikovaná, právnu otázku vyvodzoval najvyšší súd v senátnom päťčlennom zložení), a v tejto súvislosti poukázal na ustálenú judikatúru venujúcu sa právnomu posúdeniu kogentného charakteru § 19a zákona č. 92/191 Zb. v celosti. Od týchto právnych záverov nebol dôvod odkloniť sa. Najvyšší súd neaplikoval rozhodnutie č. k. 2ObdoV/9/2020 aj z dôvodu, že proti nemu bola podaná ústavná sťažnosť, o ktorej ústavný súd v čase rozhodovania najvyššieho súdu o dovolaní sťažovateľa nerozhodol. Na dovoláciu námietku týkajúcu sa plnenia v prospech právneho nástupcu fondu národného majetku nemohol najvyšší súd prihliadnuť, pretože táto skutočnosť bola prvýkrát uvedená až v dovolaní, pri ktorom je inštitút tzv. „novoty“ zo zákona vylúčený (§ 435 CSP). Otázky týkajúce sa dobromyseľnosti pri nadobúdaní nehnuteľností a konania správcu v rozpore s dobrými mravmi nesúviseli s predmetom sporu a nemali žiadny vplyv pre rozhodnutie odvolacieho súdu. Za tohto stavu bolo bezpredmetné, či ide o otázky právne alebo skutkové s tým, že podľa názoru najvyššieho súdu išlo o otázky skutkové.

IV.2. Vyjadrenie zúčastnenej osoby:

14. Zúčastnená osoba (správca konkurznej podstaty úpadcu) uviedla, že „*prijatie záväzného stanoviska Veľkého senátu k otázke kumulácie dovolacích dôvodov po podaní dovolania Sťažovateľom nemôže mať vplyv na dovolacie konanie Sťažovateľa, nakoľko na doplnenie dovolania prípadne jeho zmenu už uplynula lehota podľa §427 CSP v spojení s § 430 CSP*“. Podľa zúčastnenej osoby sa najvyšší súd s dôvodmi, ktoré mu ústavný súd vytkol, vyrovnal a svoje v poradí druhé uznesenie o dovolaní sťažovateľa dôsledne odôvodnil. Výklad § 19a zákona č. 92/1991 Zb. prezentovaný v rozsudku najvyššieho súdu zodpovedá praxi aplikovanej všetkými senátmi najvyššieho súdu, ktoré v priebehu rokov 2010 až 2020 rozhodovali v súvisiacich sporoch. Sťažovateľ v dovolaní za právnu otázku jednoznačne považuje, či je ustanovenie § 19a zákona č. 92/1991 Zb. kogentné. Pokiaľ ide o uznesenie č. k. 2ObdoV/9/2020, to „*sa síce týka obdobnej veci, dovolací súd však prípustnosť založil na zodpovedaní úplne inej právnej otázky, a to výkladu §19a čo do pôsobenia ods. 3 v spojení s ods. 4, teda čo do systematickej nadväznosti jednotlivých odsekov ust. §19a. Ak Sťažovateľ vo svojom dovolaní a) nielen že neformuloval právnu otázku vnútornej systematiky §19a na ale ani b) nenamietal nesprávny výklad §19a odvolacím súdom, dovolací súd nemal dôvod zaoberať sa touto otázkou a v spojení s citovaným uznesením sa k tejto otázke vyjadrovať... právny záver, ku ktorému dospel dovolací súd v uznesení sp. zn. 2ObdoV/9/2020, keď z ust. §19a ods. 3 v spojení s ods. 4 odvodil neplatnosť tých právnych úkonov, ktorými dlžník fondu nakladá s výnosom z predaja nehnuteľností považujem za prekvapivý, nakoľko je nielen v rozpore s doterajšou rozhodovacou praxou, ale je aj čo do aplikácie na reálne záväzkové vzťahy, t. j. v reálnom živote nepoužiteľný.*“.

IV.3. Replika sťažovateľa:

15. Sťažovateľ v celom rozsahu zotrváva na sťažnostnej argumentácii. Poukazujúc na odôvodnenie svojho dovolania, argumentuje, že formulovať a abstrahovať právnu otázku má najvyšší súd v rámci dovolacieho konania vždy tak, aby to bolo v súlade s celým podaným dovolaním, argumentáciou obsiahnutou v dovolaní vo vzájomných súvislostiach a vo väzbe na predmet konania. Najvyšší súd na vec sťažovateľa neaplikoval ani sa nevyrovnal s právnymi závermi uznesenia najvyššieho súdu č. k. 2ObdoV/9/2020. Argumentácia najvyššieho súdu vo vzťahu k tomuto uzneseniu vo vyjadrení k ústavnej sťažnosti je zjednodušená, účelová, ktorou sa najvyšší súd snaží následne odôvodniť formalistický dovolací prieskum.

16. Sťažovateľ v podaní doručenom ústavnému súdu 21. júla 2022 poukázal na závery ústavného súdu vyslovené v uznesení č. k. IV. ÚS 242/2022-25 z 10. mája 2022, ktorým bola ústavná sťažnosť podaná proti uzneseniu najvyššieho súdu č. k. 2ObdoV/9/2020 z 25. februára 2021 odmietnutá ako zjavne neopodstatnená. Sťažovateľ konštatoval, že pokiaľ by najvyšší súd v jeho veci správne identifikoval dovolaciu otázku s ohľadom na výklad a aplikáciu §19a zákona č. 92/1991 Zb., nemohol by dospieť k inému záveru ako iný senát najvyššieho súdu vo veci sp. zn. 2ObdoV/9/2020.

V.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

17. Podstata námietok sťažovateľa v súvislosti s namietaným porušením jeho základného práva na súdnu ochranu a práva na spravodlivé súdne konanie je založená na tvrdení o formalistickom

prístupe najvyššieho súdu k dovolaniu sťažovateľa, o nesprávnom vyabstrahovaní právnej otázky z obsahu dovolania sťažovateľa.

18. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti namieta, že najvyšší súd sa nijako nevyrovnal s jeho podaním zo 6. apríla 2020, ktorým poukazoval na zmenu súdnej praxe, prelomenie zákazu kumulácie dovolacích dôvodov podľa § 420 CSP a § 421 CSP v čase po podaní dovolania a okolnosť, že dovolaním zo 17. januára 2018 namietal aj porušenie svojho práva na spravodlivý proces podľa § 420 písm. f) CSP v dôsledku nedostatočného odôvodnenia rozsudku najvyššieho súdu. K tomuto ústavný súd uvádza, že po oboznámení sa s obsahom dovolania ústavný súd neidentifikoval takú argumentáciu sťažovateľa, z ktorej by bolo zrejmé, že sťažovateľ namieta existenciu vady rozsudku najvyššieho súdu podľa § 420 písm. f) CSP. Dovolacie námietky a tvrdenia sťažovateľa smerujú výlučne k právnemu posúdeniu veci, ktoré sťažovateľ považuje za nesprávne. Pokiaľ sťažovateľ v dovolaní namieta závery vyslovené najvyšším súdom v rozsudku, činí tak vo vzťahu k právnemu posúdeniu, nie ku kvalite odôvodnenia rozsudku. Ústavný súd opakovane vo svojej judikatúre zdôrazňuje potrebu posudzovania dovolania ako celku, potrebu snahy porozumieť dovolateľovi, na druhej strane v záujme naplnenia práva na rovnosť účastníkov v konaní táto činnosť musí mať svoje medze. Nemožno dotvárať vec na úkor procesnej protistrany. Za stavu, keď dovolacia argumentácia sťažovateľa neindikuje podanie dovolania podľa § 420 písm. f) CSP v spojení s § 431 CSP, absencia vyjadrenia sa najvyššieho súdu k podaniu sťažovateľa zo 6. apríla 2020 a ku kvalite odôvodnenia rozsudku najvyššieho súdu v intenciách § 420 písm. f) CSP nezakladá ústavnoprávnu neudržateľnosť napadnutého uznesenia najvyššieho súdu.

19. Najvyšší súd v napadnutom uznesení vo vzťahu k argumentácii sťažovateľa o dobromyseľnosti pri nadobúdaní nehnuteľností (ako aj vo vzťahu k otázke súladu postupu správcu konkurznej podstaty s dobrými mravmi) konštatoval, že táto otázka nebola významná pre rozhodnutie krajského súdu ani pre rozhodnutie najvyššieho súdu ako súdu odvolacieho. Dôvodom na zamietnutie žaloby sťažovateľa bol výlučne záver o neplatnosti kúpnych zmlúv uzavretých medzi úpadcom a [REDAKOVANÉ] a o neplatnosti nepeňažného vkladu nehnuteľností do majetku sťažovateľa ako úkonov vykonaných úpadcom a všetkých na ne nadväzujúcich úkonov, a to pre postup v rozpore s § 19a zákona č. 92/1991 Zb. (bod 59 odôvodnenia napadnutého uznesenia najvyššieho súdu). Ústavný súd k uvedenému konštatuje, že záver najvyššieho súdu v tomto smere nenesie znaky arbitrárnosti, keďže otázka dobromyseľnosti, či už [REDAKOVANÉ] alebo sťažovateľa pri nadobúdaní nehnuteľností, ako to vyplýva z rozsudku najvyššieho súdu ako súdu odvolacieho, nebola dôvodom, resp. nebola zásadná pre rozhodnutie o odvolaní sťažovateľa, keď nosným dôvodom na rozhodnutie najvyššieho súdu bol záver o neplatnosti kúpnych zmlúv a na ne nadväzujúceho nepeňažného vkladu nehnuteľností do majetku sťažovateľa v zmysle § 19a ods. 4 zákona č. 92/1991 Zb. z dôvodu nerešpektovania povinnosti zakotvenej v § 19a ods. 3 zákona č. 92/1991 Zb. (povinnosť nadobúdateľa privatizovaného majetku použiť získané finančné prostriedky prednostne na úhradu svojich záväzkov voči fondu národného majetku).

20. Z odôvodnenia uznesenia najvyššieho súdu ďalej vyplýva, že najvyšší súd v dovolaní sťažovateľa identifikoval právnu otázku – či má § 19a zákona č. 92/1991 Zb. kogentný charakter. So zreteľom k dovolacej otázke vymedzenej sťažovateľom najvyšší súd poukázal na rozhodnutia najvyššieho súdu ako súdu odvolacieho, a to na uznesenie č. k. 1Cdo/238/2004, č. k. 4MCdo/15/2006 a č. k. 2ObdoV/9/2020. Uviedol, že nastolenú právnu otázku už vyriešil ustálenou

judikatúrou tak, že § 19a zákona č. 92/1991 Zb. je nepochybne ustanovením kogentným, od ktorého sa nie je možné dohodou odchyliť. Zároveň dodal, že „dovolateľom špecifikovaná právna otázka nebola pre rozhodnutie odvolacieho súdu tiež rozhodujúca, keď dôvodom zamietnutia žaloby bol záver o neplatnosti kúpnych zmlúv uzavretých medzi úpadcom (nadobúdateľom privatizovaného majetku) a [REDAKOVANÉ] a neplatnosti nepeňažného vkladu nehnuteľností do majetku dovolateľa“. Pokiaľ ide izolovane o samotnú všeobecnú otázku kogentnosti § 19a zákona č. 92/1991 Zb., záver najvyššieho súdu o existencii ustálenej judikatúry riešiacej predmetnú otázku nemožno označiť za svojvoľný, keďže najvyšším súdom vymedzené rozhodnutia najvyššieho súdu ako súdu dovolacieho vychádzali zo záveru, že § 19a zákona č. 92/1991 Zb. má kogentnú povahu.

21. Vo vzťahu k dovolaním namietanej vade rozsudku najvyššieho súdu podľa § 421 CSP ústavný súd uvádza, že otázka posúdenia, či sú alebo nie sú splnené podmienky, za ktorých sa môže v konkrétnej veci uskutočniť dovolacie konanie, síce patrí do výlučnej právomoci dovolacieho súdu, t. j. najvyššieho súdu, avšak toto posúdenie je z hľadiska jeho ústavnej udržateľnosti preskúmateľné ústavným súdom v konaní o ústavnej sťažnosti.

22. Ústavný súd však už taktiež judikoval, že prílišný formalizmus pri posudzovaní úkonov účastníkov občianskeho súdneho konania a nadmerný tlak na dopĺňanie takých náležitostí do procesných úkonov účastníkov, ktoré nemajú oporu v zákone, idú nad rámec zákona alebo nemajú základný význam pre ochranu zákonitosti, nie sú v súlade s ústavnými princípmi spravodlivého procesu (IV. ÚS 1/02, I. ÚS 120/09).

23. Dovolanie je podľa ústavného súdu (II. ÚS 89/2018, I. ÚS 336/2019) priesečníkom (a) hodnoty jednotnej, práve a len najvyšším súdom pre celé územie zveľaďovanej interpretácie práva s tým, že účelom § 421 CSP je tvorba, ustáľovanie a presadzovanie ustálenej rozhodovacej praxe, (b) ale rovnocenne je dovolanie podľa § 421 CSP prostriedkom ochrany individuálnej pozície účastníkov konania, resp. ochrany individuálnej spravodlivosti strán sporu, účastníkov konania. Tieto hodnoty (normatívnosť a individuálnosť) sú rovnocenné a sú nastavené textom zákona. Najvyšší súd je pri rozhodovaní o dovolaní súdom, ktorý „súdi súdy“, a zároveň účastníkov konania s dôsledkami pre mnohých aktuálnych a budúcich účastníkov. Platí to rovnako pre dovolanie týkajúce sa právneho posúdenia veci (§ 421 CSP), ako aj pre dovolanie pre zmätočnosť (§ 420 CSP). Rozhodnutím o dovolaní sa cez interpretáciu vdychuje život právnym normám s dôsledkami pre celé územie Slovenskej republiky.

24. V náleze č. k. II. ÚS 637/2015 (bod 16) ústavný súd uviedol, že v zložitosti procesných vzťahov nie je v Slovenskej republike pre najvyšší súd ľahké vyjadrovať hmotnoprávny názor. Ak sa nejaký ustáľuje, ba až fixuje a umocňuje tak právnu istotu, je namieste citlivý, precízny, a nie súťaživý postoj ústavného súdu. To neznamená akúsi právnu neangažovanosť, ale rešpekt k hodnote ustálenej judikatúry v rozmanitosti podústavného práva, a to zvlášť na poli (mimoriadneho) dovolania. Ústavný súd tým okrem iného vyjadril ešte v období účinnosti Občianskeho súdneho poriadku podporu tvorby zvlášť hmotnoprávnej judikatúry. Možno dodať, že súčasná zákonná pozícia najvyššieho súdu je v tomto smere otvorenejšia.

25. Aby mohol najvyšší súd zistiť, či ide o zjednocovanie alebo tvorbu judikatúry – teda či chce dovolateľ, aby bola judikatúra zjednotená či tvorená, a taktiež či ide o nesprávne právne posúdenie veci, musí sa vymedziť, o čo vo veci ide, čo je jej jadrom, podstatou. Koncepcia Civilného sporového poriadku akcentuje zodpovednosť účastníkov, a preto podľa § 432 CSP dovolateľ uvedie

právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia.

26. Ústavný súd uvádza, že najvyšší súd po zrušení jeho prvého uznesenia č. k. 1Obdo V 3/2018 z 31. mája 2018 ústavným súdom (nálezom ústavného súdu č. k. II. ÚS 596/2018 zo 16. januára 2020) sa dovolaním sťažovateľa opätovne zaoberal, na rozdiel od prvotného rozhodnutia identifikoval v dovolaní právnu otázku, a to otázku kogentnosti ustanovenia § 19a zákona č. 92/1991 Zb., s touto sa aj vyrovnal, zaoberal sa zároveň argumentáciou sťažovateľa o dobromyseľnosti a o súlade postupu správcu konkurznej podstaty s dobrými mravmi. Napriek tomu nie je možné napadnuté uznesenie najvyššieho súdu vyhodnotiť ako rešpektujúce základné právo sťažovateľa na súdnu ochranu a jeho právo na spravodlivé súdne konanie z nasledujúcich dôvodov.

27. Dovolanie sťažovateľa je členené na VIII oddielov, pričom úvod a I. oddiel je venovaný skutkovému stavu, zhrnutiu rozhodovania všeobecných súdov vo veci sťažovateľa, v II. oddiele sťažovateľ argumentuje v tom smere, že podmienka uvedená v § 19a ods. 3 zákona č. 92/1991 Zb. nemá vplyv na platnosť právneho úkonu – kúpnej zmluvy, III. oddiel je venovaný kogentnosti ustanovenia § 19a zákona č. 92/1991 Zb., IV. oddiel sa týka dobromyseľnosti [REDAKOVANÉ] a sťažovateľa pri nadobúdaní nehnuteľností, v V. oddiele sťažovateľ poukazuje na závery uznesenia najvyššieho súdu č. k. 2ObdoV/1/2014 z 28. apríla 2016 týkajúce sa obdobného prípadu, VI. oddiel pojednáva o nesúlade postupu správcu konkurznej podstaty s dobrými mravmi, ktorý zapísal nehnuteľnosti do konkurznej podstaty s odstupom takmer 10 rokov od ich prevodu, v VII. oddiele sťažovateľ navrhuje najvyššiemu súdu odložiť právoplatnosť rozsudku najvyššieho súdu, VIII. oddiel predstavuje petit dovolania.

28. Ústavný súd po oboznámení sa s dovolaním sťažovateľa dospel k záveru, že najvyšší súd pri rozhodovaní o dovolaní sťažovateľa náležite nezohľadnil argumentáciu obsiahnutú v oddiele II. dovolania sťažovateľa, ktorej obsahom je dovolacia právna otázka.

29. Z oddielu II. dovolania je zrejmé, že sťažovateľ namieta právny záver rozsudku najvyššieho súdu, podľa ktorého porušenie § 19a ods. 3 zákona č. 92/1991 Zb. spôsobuje neplatnosť kúpnej zmluvy, a to v zmysle § 19a ods. 4 zákona č. 92/1991 Zb. Sťažovateľ s predmetným záverom nesúhlasí, dôvodiac, že nesplnenie povinnosti zakotvenej v § 19a ods. 3 zákona č. 92/1991 Zb. nemá vplyv na platnosť kúpnej zmluvy. Nedodržanie povinnosti vyplývajúcej z § 19a ods. 3 môže mať následky len vo sfére účinnosti, účinkov kúpnej zmluvy a nespôsobuje neplatnosť kúpnej zmluvy podľa § 19a ods. 4 zákona č. 92/1991 Zb. Sťažovateľ okrem iného v dovolaní uvádza, že § 19a ods. 3 zákona č. 92/1991 Zb. sa dotýka „iba účinkov právneho úkonu, nie predpokladov jeho vzniku“, a tiež konštatuje: „Ak sa teda žalovaný dovoláva účinkov zmluvy – použitia finančných prostriedkov voči fondu, resp. pokiaľ z toho vyvodzuje procesné závery a následky súd, uznávajú tým, že zmluva musela byť a je podľa hmotného práva platná.“ Zároveň uvádza, že „Možnosti nakladania s výnosom sa prejavia až v čase účinnosti tohto právneho úkonu formulovaného v kúpnej zmluve.“ Sťažovateľ opakovane v dovolaní konštatuje, že súhlas fondu národného majetku podľa § 19a ods. 2 zákona č. 92/1991 Zb. pred uzatvorením kúpnej zmluvy udelený bol. Z dovolania tak vyplýva právna otázka, ktorou sa najvyšší súd nezaoberal, z obsahu dovolania ju neabstrahoval. Dovolaciu právnu otázku bolo možné formulovať aj koncentrovanejšie a precíznejšie, ale z celkového kontextu dovolacej argumentácie sťažovateľa obsiahnutej

v II. oddiele dovolania, zohľadniac aj ďalší obsah dovolania ako celok, možno vyvodit', že ide o otázku, „či porušenie povinnosti podľa ustanovenia § 19a ods. 3 zákona č. 92/1991 Zb. nadobúdateľom privatizovaného majetku spočívajúcej v použití finančných prostriedkov za privatizovaný majetok na prednostné vysporiadanie záväzkov voči FNM SR spôsobuje podľa § 19a ods. 4 zákona č. 92/1991 Zb. neplatnosť kúpnej zmluvy uzatvorenej v súlade s ustanovením § 19a ods. 2 zákona č. 92/1991 Zb., ktorou nadobúdateľ privatizovaného majetku predmetné peňažné prostriedky získal“. Takýto variant právnej otázky je zmysluplný, umožňujúci prípustnosť dovolania.

30. Vychádzajúc z odôvodnenia napadnutého uznesenia najvyššieho súdu, túto otázku najvyšší súd v dovolaní sťažovateľa neidentifikoval, a tak sa ňou v intenciách posúdenia prípustnosti dovolania podľa § 421 CSP v spojení s § 432 CSP ani nezaoberal. Za týchto okolností záver o neprípustnosti dovolania podaného podľa § 421 CSP nemožno vyhodnotiť ako ústavnoprávne konformný a uznesenie najvyššieho súdu ako rešpektujúce, reálne naplňajúce základné právo sťažovateľa na súdnu ochranu a jeho právo na spravodlivé súdne konanie.

31. Podľa názoru ústavného súdu (I. ÚS 336/2019) nie je správne, ak sa najvyšší súd zameria len na jednu vetu, ktorú dovolateľ prípadne v dovolaní označí ako právnu otázku, a izoluje sa od toho, ako je vymedzený dovolací dôvod. Právna otázka podľa § 421 CSP a dovolací dôvod (nesprávne právne posúdenie) podľa § 432 CSP sú spojené nádoby, preto najvyšší súd nemôže posudzovať prípustnosť dovolania striktne len na základe toho, ako dovolateľ túto prípustnosť formálne vymedzil na konkrétnom riadku svojho podania. Je užitočné sa pozrieť aj na dovolací dôvod, vyabstrahovať z neho právnu otázku podľa § 421 CSP a až následne možno posúdiť, (a) či od tejto otázky záviselo napadnuté rozhodnutie a (b) či ide o otázku, ktorá naplňa niektoré z písmen a) až c) v § 421 ods. 1 CSP. Ide o to pokúsiť sa autenticky porozumieť dovolateľovi – jeho textu ako celku, ale na druhej strane nemožno dotvárať vec na úkor procesnej protistrany. Ide o dialóg, ale nie o právnu pomoc. Nie je úlohou najvyššieho súdu „hádať“, čo povedal dovolateľ, ale ani vyžadovať akúsi dokonalú formuláciu dovolacej otázky (porov. tiež Hlušák, M. Glosa k uzneseniu Najvyššieho súdu SR sp. zn. 3 Cdo 6/2017 zo 6. 3. 2017 In. Súkromné právo 3/2017, s. 129; Gešková, K. Glosa k uzneseniu Najvyššieho súdu SR sp. zn. 3 Cdo 158/2017 – odklon od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu a/ako otázka zásadného právneho významu. In. Súkromné právo 4/2018, s. 170).

32. Keďže do obsahu základného práva na súdnu ochranu/práva na prístup k súdu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy patrí aj ochrana, ktorá sa strane poskytuje v konaní o opravných prostriedkoch, ak riadne splní zákonné podmienky prípustnosti, pričom sťažovateľ tieto podmienky splnil, najvyšší súd odmietnutím dovolania, ktorým sťažovateľ namietal vadu podľa § 421 CSP, porušil základné právo sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

33. Napadnutým uznesením najvyššieho súdu došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, preto ústavný súd toto uznesenie podľa čl. 127 ods. 2 ústavy a jemu zodpovedajúcemu § 133 ods. 2 a 3 písm. b) zákona o ústavnom súde zrušil a vec vrátil najvyššiemu súdu na ďalšie konanie.

34. Podľa § 134 ods. 1 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd zruší právoplatné rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah a vec vráti na ďalšie konanie, ten, kto vo veci vydal rozhodnutie, rozhodol

o opatrení alebo vykonal iný zásah, je povinný vec znova prerokovať a rozhodnúť. V tomto konaní alebo postupe je viazaný právnym názorom ústavného súdu.

35. Po vrátení veci na ďalšie konanie bude úlohou najvyššieho súdu podané dovolanie podľa § 421 CSP proti napadnutému rozsudku najvyššieho súdu znova prerokovať a, riadiac sa právnymi názormi ústavného súdu vyslovenými v tomto náleze, opätovne rozhodnúť o dovolaní, rešpektujúc obsah a zmysel práv, ktorých porušenie bolo ústavným súdom zistené. Záväzný právny názor ústavného súdu nesmeruje k hmotnoprávnemu posúdeniu spornej kauzy. Najvyšší súd však podľa ústavného súdu aplikoval podústavné právo obsiahnuté v § 432 ods. 2 CSP na dovolanie sťažovateľa tak, že mu nadmernou procesnou prísnosťou z hľadiska ústavnoprávneho znemožnil poskytnutie súdnej ochrany, ktorej sa sťažovateľ dovolaním domáhal.

36. Dočasné opatrenie nariadené ústavným súdom uznesením č. k. III. ÚS 10/2022-51 z 13. januára 2022 zaniká právoplatnosťou tohto nálezu ústavného súdu (§ 131 ods. 1 zákona o ústavnom súde).

VI.

Trovy konania

37. Ústavný súd priznal podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde sťažovateľovi nárok na náhradu trov konania v celkovej sume 582,65 eur (bod 3 výroku nálezu).

38. Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľa ústavný súd vychádzal z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov [§ 1 ods. 3, § 11 ods. 3, § 13a ods. 1 písm. a) a c), § 13a ods. 2 písm. a), § 16 ods. 3, § 18 ods. 3]. Základná sadzba odmeny za úkon právnej služby uskutočnený v roku 2021 je 181,17 eur a hodnota režijného paušálu je 10,87 eur. Sťažovateľovi vznikol nárok na náhradu trov konania za tri úkony právnej služby uskutočnené v roku 2021 (prevzatie a príprava zastúpenia, podanie sťažnosti ústavnému súdu, návrh na rozhodnutie o dočasnom opatrení). Právny zástupca sťažovateľa je platiteľom dane z pridanej hodnoty, preto sa odmena advokáta zvyšuje o 20 % DPH (97,11 eur). Náhradu za úkon právnej služby – repliku doručenú ústavnému súdu 9. marca 2022 a jej doplnenie z 21. júla 2022 ústavný súd sťažovateľovi nepriznal, pretože jej obsah nepovažoval za prispievajúci k bližšiemu objasneniu posudzovanej veci.

39. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je najvyšší súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 CSP) označeného v záhlaví tohto nálezu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 28. júla 2022

Peter Straka
predseda senátu